

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Драматизація дозволяє розвивати в школярів творчі вміння та навички; позитивно впливає на моральний і естетичний розвиток; знайомить з театральною лексикою, професіями людей, зайнятих в театрі, зі змістом казки, розподілом ролей, роботою над обраною роллю; учить виготовляти предмети декорації.

Естетичне виховання може бути реалізоване на уроках іноземної мови за рахунок використання естетично витриманих текстів, залучення матеріалів з культури та мистецтва країни, мова якої вивчається. Важливу роль відіграють нестандартні уроки та позакласні заходи культурно-мистецького спрямування, які не лише ознайомлюють учнів зі зразками іноземної культури, а й залучають до активної творчості. На етапі навчання мови в середній ланці шкільної освіти рекомендуємо інсценування казок, спів пісень, декламування уривків прозових текстів, поезії та ін. Драматизація сприяє розвитку мислення, забезпечує сформованість навичок співтворчості та зняття інтелектуальної напруги, передбачає гнучке і гармонійне поєднання індивідуальної, групової та колективної діяльності, як самостійної, так і педагогічно скерованої.

Література:

1. Артемова Л. В. Театр і гра (Вдома, у дитячому садку, у школі) / Л. В. Артемова – К. : Томіріс, 2002. – 291 с.
2. Кузнєцова Н. Ю. Драматизація в навчанні іноземної мови // Англійська мова та література. – 2014. – № 25–26.
3. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах : Підруч. для студентів вищих закладів освіти / Кол. авторів під кер. С. Ю. Ніколаєвої. – К. : Ленвіт, 2002. – 328 с.
4. Миньяр-Белоручев Р. К. Методика обучения иностранным языкам или лингводидактика // Иностранные языки в школе. – 1996. – №1.
5. Юцишин І. Драматизація в школі / Іван Юцишин // Шлях виховання й навчання. – 1927. – Ч. 1. – С. 8–11; Ч. 9. – С. 4–12.

Кудак Т. О., Кудак А. І.*

РОЗВИТОК ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ УЧНІВ НА УРОКАХ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

У статті висвітлюється розвиток творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання засобами інтерактивних технологій. Наводяться приклади використання інтерактивних методів у процесі трудової підготовки дітей.

У сучасному світі гостро стоїть проблема творчого розвитку особистості. Кожна цивілізована країна дбає про творчий потенціал суспільства загалом і кожної людини зокрема і посилює увагу до розвитку творчих здібностей особистості, надання їй можливості виявити їх.

Розвиток творчих здібностей – актуальна проблема, бо

---

* © Кудак Т. О., Кудак А. І.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

саме творча особистість може бути конкурентоспроможною в сучасному світі, саме цілісна, духовно багата, творча людина спроможна по-справжньому керувати майбутнім, лише така особистість може впевнено подивитися в обличчя новизні. Сьогодні очевидно, що успіх у навчанні творчої людини залежить не лише від засвоєння уже відомих наукових знань, бо творчість – це не просто діяльність узагалі, це специфічна діяльність у самій пізнавальній діяльності, яка збільшує творчий потенціал останньої [6].

«Творчість дітей – глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження і самоутвердження, в якій яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини. Цю самобутність неможливо охопити якимись правилами, єдиними і обов'язковими для всіх», – писав В.Сухомлинський. Під дитячою творчістю він розумів «діяльність дитини, у процесі якої вона створює якісно нові для самої себе цінності. Ці цінності мають і суспільне значення, тому що необхідні для всебічного розвитку особистості і, як наслідок, для розвитку суспільства» [5].

Предмет «Трудове навчання» тісно пов'язаний із розвитком творчої активності учнів. Адже, за своєю сутністю, це – предмет творчий, тому при його вивченні необхідно змістити акценти від фактично ремісничого навчання до формування та розвитку творчої ініціативи, пошуку, інтелектуального навчання його змісту, створення реальних умов для реалізації індивідуальних можливостей особистості кожного учня [7].

Розвитком творчих здібностей учнів загальноосвітньої школи займалося багато вчених. Серед них Н. Слюсаренко [4], В. Барко, А. Тютюнников [1]. Вони дослідили питання визначення творчих здібностей дитини.

Але, на жаль, існує недостатньо досліджень, щодо розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання. Це і послугувало вибором теми нашої статті.

Перед сучасним учителем постає питання про те, які застосовувати прийоми та методи навчання, щоб спонукати учнів до сприйняття навчального матеріалу та розвитку творчості. Зробити урок цікавим, заохотити учнів на подальшу пізнавальну активну діяльність, навчити їх аналізувати та знаходити причинно-наслідкові зв'язки, розвивати в школярів творче мислення, уяву – ці та багато інших завдань завжди стояли перед учителями. Уважаємо, що саме інтерактивні технології навчання можуть задовольнити вищевказані вимоги, адже використання таких технологій дозволяє розвивати в учнів творче мислення, самостійність, здатність збирати та аналізувати інформацію, тобто забезпечувати всебічний розвиток особистості.

Могутнім засобом підвищення інтересу учнів до предмета, розвитку самостійних та творчих здібностей є усвідомлення в того, що засвоєнні знання вони можуть потім застосовувати в подальшому житті, а завдання вчителя полягає в навчанні дітей застосовувати здобуті знання на практиці.

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Метою статті є окреслення особливостей розвитку творчих здібностей учнів на уроках трудового навчання засобами інтерактивних технологій.

Методи навчання допомагають об'єднати на уроці роботу вчителя і учнів, за допомогою яких досягається оволодіння знаннями, уміннями і навичками, формуються світогляд школярів, розвиваються їхні здібності. Учні повинні вміти осмислювати отриману інформацію, трактувати її, застосовувати в конкретних умовах; водночас думати, розуміти суть речей, вміти висловити думку. Саме цьому сприяють інтерактивні технології.

Слово «інтерактив», пояснюють О. Пометун та Л. Пироженко, прийшло до нас з англійської від слова «inter» – взаємний і «act» – діяти. Таким чином, інтерактивний – здатний до взаємодії, діалогу [2].

Інтерактивне навчання – специфічна форма організації пізнавальної діяльності, яка має передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен учень відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Під час інтерактивного навчання учень стає не об'єктом, а суб'єктом навчання, відчуває себе активним учасником подій і власної освіти та розвитку. Це забезпечує внутрішню мотивацію особистості до навчання, що сприяє його ефективності [3].

Під час уроків трудового навчання в Херсонській загальноосвітній школі I–III ступенів № 39 застосовуємо такі інтерактивні методи, які забезпечують теоретичну і практичну підготовленість учня до творчого застосування знань, умінь і навичок у навчальній та трудовій діяльності.

На уроках трудового навчання використовуємо такі методи:

1. Робота в парах. Ця технологія особливо ефективна на початкових етапах навчання учнів роботи в малих групах. За умов парної роботи всі діти в класі отримують рідкісну за традиційного навчання можливість висловлюватися. Робота в парах дає учням час подумати, обмінятися ідеями з партнером і лише потім озвучувати свої думки.

Наприклад – у 6 класі під час вивчення теми «Виготовлення та оздоблення виробу за зразком із застосуванням вивчених швів» учні об'єднуються в пари. Кожній парі роздаються аплікації. Учня потрібно розпізнати види швів, назвати їх.

2. Коло ідей. Метою «кола ідей» є розв'язання суперечливих питань, створення списку ідей і залучення учнів до обговорення питання.

Дану технологію застосовуємо, коли всі групи мають виконати одне і те саме завдання. Цей метод дуже подібний до методу «мозковий штурм». Він є ефективним і корисним для пошуку ідей щодо вирішення проблеми. Особливістю цього методу є те, що всі ідеї приймаються до уваги і записуються, просто по завершенню роботи ці ідеї генеруються і вибираються, які найкраще підходять. Наприклад, при вивченні теми «Технологія приготування страв», цей метод дає змогу учням

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

висловлювати свою точку зору, позицію, ідею, вдягнутися в дискусію і обрати спосіб приготування страви притаманним тільки даному учню способом.

3. Робота в малих групах. Використовуємо для розв'язання проблем, що потребують колективного вирішення. За групової форми роботи навчальна діяльність не ізолює учнів один від одного, не обмежує їхнє спілкування (здійснюється формування навичок співпраці, створюються можливості для об'єднання зусиль діяти узгоджено та злагоджено, спільно відповідати за результати виконаного завдання). Можливість учитися не лише з підручників та в учителя, а й один в одного (активне засвоєння навчального матеріалу). Можливість звернутися в разі потреби за допомогою до товариша (учням буває психологічно складно звертатися за поясненням до вчителя і набагато простіше до ровесників). Прагнення учня не підвести товаришів з групи, зберегти відповідний статус у групі концентрують увагу учня на виконанні спільного завдання. Обмін думками в групі істотно стимулює розвиток мислення учнів, сприяє розвитку і вдосконаленню їхнього мовлення, поповненню знань, розширенню індивідуального досвіду. Створюється доброзичлива атмосфера спілкування, де кожен почувається комфортно серед друзів.

Під час вивчення теми «Види конструктивних матеріалів для виготовлення аплікацій» в 6 класі учні об'єднуються в 4 групи. Кожному лідеру групи подається завдання й стікери відповідного кольору.

1 група – знайти роботи з паперу та природних матеріалів (стікер зеленого кольору); 2 група – знайти роботи з тканини та ниток (стікер червоного кольору); 3 група – знайти роботи з нетрадиційних матеріалів (стікер фіолетового кольору); 4 група – знайти об'ємні аплікації (стікер синього кольору). Учні приклеюють стікер на аплікацію відповідно до завдання та обгрунтовують свій вибір.

4. Мікрофон. Цей метод надає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання або висловлюючи власні думки.

Перед класом ставлять запитання. Учитель пропонує якийсь предмет (ручку, олівець тощо), який виконуватиме роль уявного мікрофону. Учні повинні передавати його один одному беручи по черзі слово. Говорити має право лише той, у кого знаходиться мікрофон. Учитель пропонує учням говорити лаконічно, швидко (не більше хвилини). Педагог не коментує і не оцінює відповіді учнів. Наприклад, під час вивчення теми «Види металів» у 6 класі учні за допомогою даного методу дізнаються про види металів на землі не від учителя, а від своїх товаришів. (Учитель заздалегідь подає випереджальне домашнє завдання кожному учню).

5. «Мозковий штурм». Даний метод спонукає учнів виявляти уяву і творчість. Дає можливість їм вільно висловлювати

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

свої думки. Це – ефективний метод пошуку великої кількості ідей за короткий проміжок часу. На чіткі та короткі запитання поставлені вчителем, учні можуть дати безліч різних варіантів відповідей аналізуючи, які можна знайти цікаві та оригінальні варіанти майбутнього виробу. Школярі стають більш зацікавленими у процесі пошуку та вирішення проблеми, адже відчують свою значимість у процесі проектування. Під час вивчення теми «Обробка деревини» учні обговорюють різноманітні способи обробки, які пропонує вчитель і в результаті знаходять найбільш ефективний спосіб. Під час вивчення теми «Квартирна освітлювальна мережа» на етапі актуалізації опорних знань учнів доречно використовувати «мозковий штурм», поставивши такі проблемні питання: 1. Яка мета використання електричної енергії? 2. Які споживачі електричної енергії ви знаєте? 3. Де отримують електричну енергію, яка потім надходить до освітлювальної мережі?

А також на етапі вивчення нового матеріалу з даної теми варто спонукати учнів до розв'язання проблем: 1. Що може статися, якщо одночасно в електромережу ввімкнути велику кількість електроприладів? 2. Який прилад називають електрозапобіжником? 3. З якою метою встановлюють електролічильник?

Аналізуючи відповіді учнів, можемо узагальнити їхні відповіді – електрозапобіжник встановлюють для захисту електромережі від перевантажень. За допомогою електролічильника здійснюють облік витрат електроенергії та контроль електричного струму в квартирі (будинку). Люди повинні вміти знімати покази лічильника та розраховувати кількість витраченої електроенергії за показами лічильника.

6. Вправа «Четверте зайве» використовуємо на етапі визначення теми уроку «М'яка іграшка», для розвитку творчого мислення. Завдання: в кожному ряду три слова за певною ознакою пов'язані між собою, а четверте – відрізняється.

Знайдіть його, відповідь обґрунтуйте.

1. Копіювання, прошивання, припорошування, розкроювання.

2. Пошиття, оздоблення, набивання, пиляння.

3. Підшва, голка, нитка, тканина.

Така робота стимулює творчий пошук учнів.

7. Метод «Фантазування». Цей метод використовуємо в 5 класі. Він дає учням змогу фантазувати, адже ніяких обмежень у фантазії немає. Під час вивчення теми «Виробництво тканини» пропонуємо зобразити схему виготовлення тканини творчо. Учні не просто пишуть схему: волокно – нитки тканина, а вигадують форму зображення даних слів. Наприклад, волокно зображено у вигляді ягняти, зробленого із вати. У 7-8 класах пропонуємо учням представити колекцію тканин не у вигляді приклеєних зразків, а як творчу композицію. Діти дуже люблять на уроках трудового навчання виконувати творчі

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

завдання.

Під час вивчення розділу «Кулінарія» пропонуємо учням придумати свою форму нарізки овочів, власний рецепт приготування страв тощо. Творчі здібності проявляються під час оформлення страв. Учитель демонструє деякі прийоми виготовлення кулінарних прикрас і дає учням завдання придумати свій варіант.

Можна запропонувати таке домашнє завдання: приготувати вивчену на уроці страву для своєї родини, прикрасити її. На наступний урок учні приносять відгуки батьків у письмовій формі з оцінкою за роботу. Це завдання сприяє прояву активності, творчості, дозволяє згуртувати батьків і дітей.

8. Метод «Фокальних об'єктів» застосовуємо на конструкторському етапі проектування, коли учні розробляють ескіз майбутнього виробу. Вибираємо об'єкт, що будемо вдосконалювати, так званий фокальний об'єкт. Також вибираємо випадково обрані ознаки об'єкта або явища і переносимо їх на фокальний об'єкт, отримуємо дуже цікаві та оригінальні рішення.

Так під час роботи з семикласниками використовуємо метод фокальних об'єктів.

Суть методу. Об'єкт, який маємо конструювати (наприклад свічник) ставимо у фокусі (центрі) схеми. Вибираємо декілька випадкових предметів. Наприклад, перші два-три довільні предмети. Розписуємо їх властивості в схемі. Поєднуємо властивості з фокальним об'єктом(рис.1).

Рис. 1 Метод фокальних об'єктів

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

Аналіз результатів

1. Свічник + стіл = свічник у вигляді стола.
2. Свічник + дерев'яний = свічник виготовити з деревини.
3. Свічник + текстура = свічник з красивою текстурою покритий лаком.
4. Свічник + 4 ніжки = свічник на платформі з чотирма ніжками.
5. Свічник + ДСП = в свічнику можна використати ламіновану або шпоновану плиту ДСП.
6. Свічник + ручка = свічник у вигляді ручки.
7. Свічник + пластмасова = виготовити свічник з пластмаси.
8. Свічник + циліндрична = свічник з циліндричними деталями.
9. Свічник + пружина = свічник з використанням пружини, кріплення свічника до стіни за допомогою плоскої пружини.
10. Свічник + прозора = свічник з прозорих матеріалів (пластмаси).
11. Свічник + кнопка = свічник з елементами у вигляді кнопки.

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що застосування інтерактивних методів у навчанні – одна з найбільш важливих і стійких світових тенденцій в освіті. У вітчизняній загальноосвітній школі в останні роки ці та інші методи стали все частіше використовуватися при вивченні більшості навчальних предметів, зокрема й трудового навчання.

Установлено, що учні мають різні рівні загальноосвітньої підготовки та розвитку технічного мислення, інтереси та творчі здібності. Саме тому діяльність учнів на уроках трудового навчання потрібно організовувати так, щоб навчальний матеріал був цікавим та однаково зрозумілим для всіх учнів. Проаналізувавши та дослідивши використання інтерактивних технологій у процесі навчання, дійшли висновку, що саме вони відповідають вимогам, що висувають перед сучасним уроком. Ці технології дозволяють зробити навчальний процес інтенсивнішим, підвищити якість сприйняття та розуміння навчального матеріалу. Отже, інтерактивні технології передбачають спільне навчання (навчання у співпраці: і учень, і вчитель є суб'єктами навчання). Усі учасники навчального процесу при цьому взаємодіють один з одним, обмінюються інформацією, спільно розв'язують проблеми, моделюють ситуації, оцінюють дії, результати праці своїх однокласників і власну поведінку. Також у процесі такої роботи розвиваються творчі здібності учнів.

Таким чином, інтерактивні технології сприяють підвищенню інтересу учнів до уроків трудового навчання, розкривають широкі перспективи активізації й розвитку всіх видів мислення учнів, виховують у них потребу в самовдосконаленні, в науковому пошуку розв'язання поставлених перед ними завдань та забезпечують високий рівень знань, допомагають гармонійному

СКАРБНИЦЯ МЕТОДИЧНИХ ІДЕЙ

розвитку особистості, та спонукають до розвитку творчих здібностей школярів.

Література:

1. Барко В. І., Тютюнников А. М. Як визначити творчі здібності дитини? – К. : Україна, 1991. – 79 с. : іл. – (Сім'я і суспільство). – Бібліогр.: с. 78.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / еклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К. : Ірпінь : ВТФ-Перун, 2003. – 1440 с.
3. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: уаук.-метод. посібн. / О.І. Пометун, Л. В. Пироженко; за ред. О. І. Пометун. – К. : Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с. : іл
4. Слюсаренко Н. В. Методика навчання моделювання та конструювання швейних виробів / Н. В. Слюсаренко // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. Випуск 25. – Херсон : Айлант, 2001. – С. 200–207.
5. Сухомлинський В. А. Проблеми виховання всесторонне розвитої личности // Історія педагогіки в Росії. – М., 1999. – С. 3–73.
6. Сисоєва С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С. О. Сисоєва. – К. : Поліграфкнига, 1996. – 406 с.
7. Терещук А. Методи творчої діяльності на уроках трудового навчання // Трудова підготовка в закладах освіти. – 2006. – №1. – С. 19–23.

Лебедева І. А.*

УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ДИТИНИ В СИСТЕМІ РОЗВИВАЛЬНОГО НАВЧАННЯ Б. Д. ЕЛЬКОНІНА – В. В. ДАВИДОВА

У статті висвітлено провідні ідеї технології розвивального навчання Д. Б. Ельконіна – В. В. Давидова, розкрито положення концепції навчальної діяльності школярів, представлено модель діяльності педагогічного колективу з упровадження розвивального навчання в школі. Розкрито роль ресурсного центру розвивального навчання в системі професійної підготовки вчителів та алгоритм управлінської діяльності в системі розвитку особистості учня.

Кожен період становлення державності України характеризується новою економічною чи політичною ситуацією, новими ідеологічними та ціннісними установками. Проте є чинник, що об'єднує цей час з попередніми, а саме: держава визначає місце освіти в розвитку українського суспільства та обов'язково окреслює стратегічні напрями її розвитку, відповідно до яких укладаються Державні стандарти, розробляються структура освіти та вимоги до педагогів. Таким чином детермінуються інноваційні зміни, які є своєрідною відповіддю на виклики, що потребують вирішення найближчим часом.

Перший і найскладніший з них – це необхідність підвищення рівня професіоналізму вчителів, які зобов'язанні забезпечувати належний рівень якості освіти. Ця проблема ґрунтовно була окреслена Українським центром оцінювання якості освіти

---

* © Лебедева І. А.